

Interview. Søren Ulrik Thomsens digte kommer, når de kommer. Går der ni år, så går der ni år. Synne Rifbjerg har besøgt digteren i anledning af hans nye digtsamling *Rystet spejl*.

Døden og erindringen

AF SYNNE RIFBJERG

DENGANG vi mødtes for lidt mere end tredive år siden, anede vi ikke, vi skulle dø. Eller måske anede vi det netop, men vi ænsede det ikke, for vi var så unge, at dette fællesmenneskelige grundvilkår var temmelig abstrakt. Søren Ulrik Thomsen dukkede op i mit liv i forbindelse med udstillingen *NÅ!!80* i Huset i Magstræde, som Linda Wendel var primus motor for. Vi havde lejet hele Huset for at vise, at vi bestemt ikke var tavse og ligeglade, som vi blev beskyldt for af generationen før os, der savnede at genkende sig selv i de nye unge. Vi slog igen med digte og musik, film, billedkunst og teater. Senere blev vi spurgt, om vi ville redigere en antologi, og pludselig sad jeg i redaktion med Søren Ulrik Thomsen, Linda Wendel og Knud Odde og skulle vælge, hvad der var firsergenerationens kunstneriske udtryk. Søren Ulrik ankom som en streg i luften i sin blå læderjakke, der ikke findes mere, men er forevigt på skrift. Han var sitrende – eller levende, som han selv har skrevet – og uhyrligt belæst i forhold til mig. Han kunne både sin rock and roll og psykoanalyse, Trakl og Baudelaire. Han babbede uophørligt på sin majspipe og drak te i spandevs og boede nærmest i et hul i jorden, som var en viceværtlejlighed i Gothersgade, hvor han tog timelange brandvarme styrtebade, som også findes i et digt, hvis jeg ikke husker forkert. Det sidste forekommer ikke hos Søren Ulrik Thomsen, der husker som en elefant. Han kan recitere digte, lange prosapassager og ikke mindst huske vittigheder, ordvekslinger, ja det meste af det, han hører og ser, som besidder en sproglig finesse, absurditet eller en uimodståelig flad pointe. Nogle af hans tidlige digte er skrevet i mit sommerhus, andre dukkede op på Thomsens Europa-rejse på motorcykel, hvor han installerede sig i tre uger i Sevilla, hvor jeg boede på det tidspunkt. Det ville være en underdrivelse at sige, at vi kender hinanden godt. Vi kender hinanden på godt og på ondt, vi har talt om det meste, og vi har ikke mindst grinet os gennem de fleste af årene, for Søren Ulrik Thomsen har hang til grineflip så store som rundetårn. Formentlig var det den kvalitet, der umiddelbart bragte os sammen dengang i firserne, hvor latter ikke var i høj kurs.

AF samme grund kender jeg vejen op ad Thomsens trapper til den lejlighed, hvor han nu bor lige så tæt på himlen, som han dengang boede i en kælder. Den er ikke stor, men til gengæld fyldt til randen med memorabilia, som om væggene med deres tegn og tidstrofæer kan tage fra for ethvert stød, verden måtte give. Et billede af et hav, Travis fra Taxi Driver, plakater fra særligt udvalgte digtoplæsningsarrangementer med Inger Christensen, Dan Turéll eller Per Højholt. At kunne lukke sin dør til et hjem er det bedste, hvis man skal parafrasere Thomsens

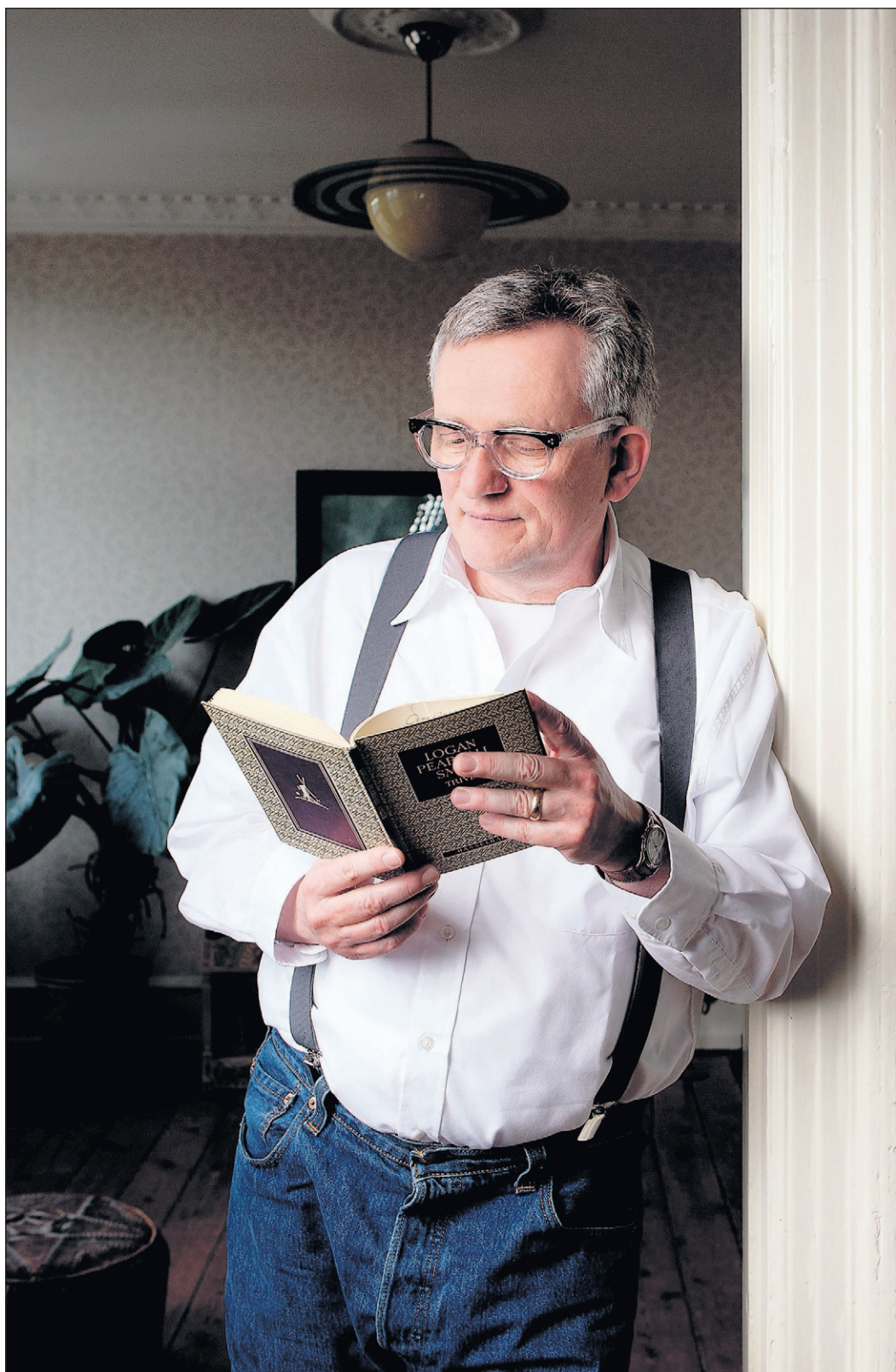
seneste digtsamling *Det værste og det bedste*, der kom for ni år siden og ikke lignede noget andet, han havde skrevet, men alligevel var så tydeligt thomsensk. Det er tredive år siden debuten med *City Slang* i 1981, og det er en mere trivelig Thomsen i døråbningen end dengang, hvilket klæder ham godt. Tem-poet er et andet, som det tydeligt fremgår af digtet *Som ung vågnede jeg hver morgen*, der lyder: »Som ung vågnede jeg hver morgen/ med verden strømmende imod mig/som en gnistrende gade./ Nu må jeg stå op i vintermørket/og stykke for stykke hente den ind/på mine tynde ben«.

På vej hen til denne samtale har jeg fået en sms fra en god ven, som skriver: »Sig til hvis jeg kan hjælpe med noget, jeg kender Søren Ulrik Thomsens digte bedre end han selv«. Thomsens tilhængere er mange og tålmodige, for selv om han skriver flittigt i andre genrer, så kommer digtene, når de kommer. Går der ni år, går der ni år. Man må vente og læse essays i *Repremiere i mit indre mørke* (2009) eller bladre i teksten til fotobogen *København Con Amore* (2006 sammen med Jokum Rohde) eller hvæsse intellektet på *Kritik af den negative opbyggelighed* (2005 sammen med Frederik Stjernfelt). Eller bare læse de gode gamle digte, der ligger forud for *Rystet spejl*, som nu udkommer. De ni år er ikke gået digtløse hen. For fem-seks år siden kom der nogle stykker, men nogle af dem »gik ikke helt op«, som Thomsen udtrykker det. I oktober 2009 fik han Bikubens legatbolig i, nå ja, Thompson Street i New York i en måned, og der kom tre »skumfødte« digte. De ankom altså helt færdige. Da Thomsen rejste tilbage var der gået hul på det, og teksterne ankom næsten som ugens digt.

»Jeg vågnede om morgenen, og så var det der, og jeg gik ind og skrev.«

Det foregår stadig på rejseskrivemaskine, for som Thomsen har fortalt i Jørgen Leths film *Jeg er levende*, så er papiret et rum, og digtet en skulptur. Han kan lide den fysiske del af det: Lyden af tangenterne, der rammer papirets hvide firkant. Han er ikke overdreven fetichist, men en vis grad af ritual er ikke at foragte og trofasthed en dyd. Derfor skal det færdige manuskript, ifølge forfatterens overtro, sendes fra udlandet, også selv om det sidste punktum ikke er sat dér, og selv om adressen denne gang er Gyldendal og ikke Forlaget Vindrose. Til gengæld er der ingen principper overhovedet i pauserne mellem digtene.

»Hvis jeg skulle give nogle erfaringer fra mig – og det kan man jo ikke – men så ville jeg sige: »Skriv altid det, der brænder allermost på nu og her. For det, der brænder allermost på her og nu, det er den tekst, der bliver elektricitet i. Det eneste, der er værd at læse, er det, det er virkelig vigtigt at skrive. Derfor har jeg ikke sagt til mig selv: »Nå, jeg er jo digter, jeg må hellere skrive et digt i dag.« Eller. »Nu er det så og så mange år siden, jeg har skrevet digte, nu må jeg hellere skrive digte. Det, der

I oktober 2009 var Søren Ulrik Thomsen i New York, hvor han naturligvis boede i Thompson Street. Her ses digteren i sin lejlighed, der er fyldt til randen med memorabilia. FOTO: JESPER LARSEN

har presset sig på, har været essays, og så har jeg skrevet dem. Og nu var det digtene.«

DET handler om at ramme den rigtige tone. Sådan er det. For man kan ikke skrive det samme digt to gange, og de nye digte kræver en form, der først skal findes.

»De her digte udtrykker noget, jeg ikke har sagt før, og jeg har heller ikke kunnet sige det, for jeg har ikke erfaret det før. De handler om at være et bestemt sted i tilværelsen. Det krævede en bestemt tone, og da først den var der, så kom de digte.«

Jeg forestiller mig et øjeblik en digter i ekstase, når vækkeuret ringer, og der er digte i ovnen, men Thomsen svarer med et Ewald-citat: »Man bør, troer jeg, være nogenledes kold for at beskrive sin ild.«

Vi kommer tilbage til forskellen på dengang for tredive år siden og nu. For den tone, der skulle give digtene lyd, er ikke mindst hentet i den erfaring, at vi faktisk skal dø. Men også at vi har levet en hel del, og erfaring og erindring hober sig op og presser sig på og er blevet til disse digte. Den form, der i modsætning til livet, ikke forsvinder. Hvis det vel at mærke holder som kunst, og det er naturligvis digterens store drøm.

»De her digte handler så meget om døden. Ikke bare for hele tiden at pege på den,

men fordi den sætter nogle andre tanker i gang. Den store tilfredsstillelse for mig ved at skrive er, at der er noget liv, der er gået tabt, som – hvis digtene holder – bliver reddet for eftertiden. Uden sammenligning i øvrigt så er det sådan, når jeg sidder og læser Kingo, at jeg tænker – det er utroligt! De digte er skrevet for flere hundrede år siden, og det er, som om han sidder lige ved siden af. Han er død for længst, og det vidste han alt om, at han skulle – de handler om, at han var en »ormesæk«. Det står der!» Thomsen ler. »De digte lever hver gang, man rører ved dem.«

- Er det sørgeligt at blive ældre?

»Det er det måske nok, men ikke i forhold til at skrive digtene. Der er nogle gange nogen, der har spurgt mig: 'Hvis du vidste og kunne det, som du kan i dag, ville du så have skrevet dine tidlige digte på en anden måde?' Så siger jeg – nej, selvfølgelig ikke. For de digte, jeg skriver i dag, kunne jeg da ikke have skrevet, da jeg var tyve år. Men de digte, jeg skrev, da jeg var tyve år, kan jeg heller ikke skrive i dag. Et digt er skrevet af et bestemt menneske på et bestemt tidspunkt i vedkommendes tilværelse og i historien og i verden. Det er meget konkret. Det er tredive år siden, *City Slang* kom. Det var dengang, du og jeg lærte hinanden at kende. Det var i kælderen i baggården i Gothersgade, det kunne ikke være mere City

et. Her fødtes tre færdige digte til hans nye digtsamling, og da han kom hjem, kom de øvrige
D: SCANPIX/ JENS ASTRUP

»Skriv altid det, der brænder allermest på nu og her. For det, der brænder allermest på her og nu, det er den tekst, der bliver elektricitet i.«

Slang-agtigt: Baggården. Kælderen. Når man kiggede op, så man de klassiske Københavner-karreer og lyset i trappeskakterne. Det har måske taget ti minutter at skrive digtet *Levende* for tredive år siden, men det, der er det utrolige ved det, er, at det i den grad indfanger en følelse, som et ungt menneske kan have. Der er en gruppe, der hedder *Det glemte kvarter*, nogle helt unge mennesker, der netop har indspillet *Levende*. Det er så sjovt, for hvis man hører Lars H.U.G.s gamle udgave, som også er skide god og i dén grad holder, så er den firser-dyster. Digtet er dobbelttydigt, for det kan både være et livsglad digt, og så kan det være ret melankolsk. H.U.G. laver altså en firser-dyster version, og de nye unges er jazzy og Daimi.«

DIGTENE i *Rystet spejl* er skrevet af den samme person, som er blevet 30 år ældre. Som

ganske vist geografisk set kun er få hundrede meter fra kælderen i Gothersgade, men et helt andet sted i livet. Vi sidder lidt i Thomsens lejlighedstårn og kigger ud ad vinduet. Et af de nye digte kører gennem hovedet. »Et kort øjeblik når jeg vågner/har jeg glemt/at kastanjen overfor er fældet/og at bøgerne af min ungdoms stjerner/gule og bulede/står i en kasse på gaden/til ti kroner stykket/ja, selv at du for længst er væk./ Men i næste sekund/ har jeg indhentet alle tredive år/og hen under aften/oven i købet fået en fremtid/før natten tager mig tilbage.«

Så siger Thomsen. »Må jeg ikke lige sige en ting om det med, at de handler så meget om døden. Eller jeg vil fortælle tre ting, som illustrerer, hvordan den rykker tættere på med årene. Den ene er, at Nanette (digterens hustru) mistede sin søster og sin mor med halvanden måneds mellemrum. Ganske kort

tid inden var hendes bror også død. En dag slår jeg op i avisen, og der er to dødsannoncer, begge gamle skolekammerater fra Det Frie Gymnasium, der er døde samme dag. Så skulle jeg holde tale, da Arken åbnede udstillingen om De vilde malere, for det er min generation af kunstnere. Få dage forinden var en af de allerbedste malere, Inge Ellegaard, død. Så kørte jeg hjem fra ferniseringen sammen med to af mine generationskammerater, maleren Anette Abrahamsen og Øjvind Nygaard, en meget, meget fin billedhugger. En måned efter var han død. Så hvis nogen spørger – hvorfor skal det handle så meget om døden, så er svaret:«

- ...Fordi det gør det.

»Nemlig.«

- Det er mærkeligt med Døden, den er ubærlig, fordi den er så absolut. Eller som der står i slutningen af dit digt »Hvert år på denne dato« om et årligt besøg på kirkegården: »...Eftersom intet af dette giver mening/og alligevel finder sted/må det være af største betydning.« Kan man bruge Døden til noget?

Søren Ulrik trækker lidt på det og rømmer sig. »Ja. Til at være taknemmelig.« Han ler kort. »For livet. Selv den værste dag er den bedste, fordi den er der. Det har jeg også skrevet et digt om.«

- Der er tidspunkter, hvor man kan være så ked af det, at det virker helt meningsløst, ikke?

»Jeg synes heller ikke, jeg prædiker nogen ting i de her digte, men når du presser mig, vil jeg da gerne prædike det.«

- For prædiken holder du i et andet rum?

»Jamen, jeg »holder« det ikke i et andet rum. Jeg har sagt det sådan: Jeg er kristen, og jeg er digter, men jeg er ikke en kristen digter. Det har noget at gøre med, at da jeg skrev *Hjemfulden*, så begyndte der at dukke ord som »Gud« og »Evigheden« op i digtene. Det bekymrede mig meget af mange grunde. En dårlig grund til at bekymre sig var, at kristendom ikke er særlig sexet for en modernistisk digter, så bekymringen var en form for fejhed fra min side, kan man sige. Men den gode grund var, at jeg er vokset op i halvfjerdsere i en tidsånd, hvor det politiske var ridefoged for kunsten, og kunsten skulle være stik-i-rendreng for ideologien, og jeg kunne godt se, at det ikke ville være bedre, at kunsten nu skulle være bybud for religionen. En vigtig erfaring for mig og min generation er, at kunsten er et helt autonomt niveau, som ikke kan reduceres til andre niveauer.«

- Du har selv skrevet et sted, at ethvert digt er en ansøgning om at få adgang til virkeligheden.

»Ja. Men i forhold til det religiøse, så tænkte jeg, at hvis det var forkert, at man som kunstner skulle kigge sig selv over skulderen for at bestemme, hvad der måtte stå i digtene, så ville det jo også være forkert, hvis man skulle kigge sig selv over skulderen og bestemme, hvad der ikke måtte stå. Der er kun en ting, der gælder, og det er, at hvis jeg synes, det her er et godt digt, så skal jeg ikke blande mig mere. Også selv om det ikke passer mig, hvad der står i det eller det ikke passer med, hvad jeg tænker filosofisk eller politisk eller etisk eller teologisk.«

DET gode ved at blive ældre er, at der ting, man kommer i tanker om eller pludselig kan huske, som har haft stor betydning for én, men det vidste man ikke, mens det skete. Der optræder en vikar i et af digtene i *Rystet spejl*, som »lyser«, og nu er han så også en del af litteraturen i form af denne hommage i *På hotelværelset over den lille natklub*. Det er ikke noget, han har sagt, siger Thomsen, det var bare det, at man kunne se, at han glædede sig til livet, og her mange år efter har digteren mærket, hvor meget det betød.

»Jeg har noter bag i bogen, der handler om, hvor jeg har inspiration fra til forskellige ting. Der er blandt andet linjen »Hvis mørket en dag var brugt op«. Det er selvfølgelig inspireret af klimaforandringerne. Tænk hvis det

pludselig var! Men så slog det mig, at den linje kunne jeg nok ikke have skrevet, hvis jeg ikke kendte denne Bifrost-linje: »Sig mig, Jenny, hvem har sagt, at dagen er begyndt, det er bare mørket, der bliver gammelt svagt og tyndt«. Der har jeg løftet på kasketten til Tom Lundén, der har skrevet den. Det er lidt sjovt, for da jeg og mine kammerater var unge, så turede vi rundt og hørte Bifrost alle vegne, hvor de spillede. De havde en særlig form for hudløshed, som sagde mig meget. Ganske kort tid efter så var det punk-kulturen, der var der, og så var det faktisk flovt, at man havde hørt Bifrost. Man skal altså blive 54 år gammel, før man kan sige tak for den linje.«

- Jeg har tit tænkt på, at det var mærkeligt med hele den No Future-stemming i firserne. Der var jo mindst lige så meget »Future« som i dag. Eller No Future for den sags skyld.

»Hele No Future-tankegangen siger mig heller ikke en pind. Jeg er ikke kulturpesimist. Men man skal huske, at udtrykket stammer fra nogle unge arbejderklassefyre, hvis liv i 70ernes England virkelig var udsigtsløst.«

»Jeg har sagt det sådan: Jeg er kristen, og jeg er digter, men jeg er ikke en kristen digter.«

Vi snakker om læsninger og litteraturens evne til at få os til at føle os som en del af et fællesskab. Medmindre man, som jeg bemærker, er helt hysterisk optaget af at blive en ener. Søren Ulrik Thomsen går hen til reolen og fremdrager en tynd, gammel bog af Logan Pearsall Smith betitlet *Trivia*. Han var essayist og kritiker og levede fra 1865 til 1946.

»Jeg fik den af Christian Bundegaard engang, og det er så godt. Det er skrevet i tyverne, og jeg må lige citere: »Hvor er det kedsommeligt at vågne hver morgen og altid være den samme person. Hvem der var uforfærdet og noget for sig og havde store buskede øjenbryn og et budskab til tiden. Jeg kunne også godt lide at se forfinet og melankolsk ud, at være offer for en håbløs lidenskab, at elske på gammeldags og opstyltet måde i forgæves tilbudelse og fortvivlelse under månens blege ansigt.« Søren Ulrik bukker sammen af grin. »Jeg tror, han var det, der hedder »økonomisk uafhængig« og gik rundt med en stok og sin idiosynkrasi som ledsagere. Hør denne her: 'Ensomhed. Har man da ingen venner? Findes der ikke en, som hader Ibsen og problemdramaer og det overnaturlige og Schweiz og horeri, som jeg gør. Må jeg leve hele mit liv, stum som en makrel, venneløs og upåagtet og aldrig fortælle nogen, hvad jeg mener om mine berømte samtidige. Må jeg altid pløje en ensom fure og træde vinpressen alene.' Genialt!«

Vi griner af og taler lidt mere poetik. I Thomsens digtning er der en konstant samtale om det at skrive. Det handler hele tiden om sort og hvidt, det hvide papir, de sorte tegn, de sorte roser i sneen, det hvide kød med den sorte trekant, alliker over snemarken, skak.

»I digtene kan der være noget, som vi ellers ikke kan være i hele tiden, og det skal vi heller ikke. Det kan være der, så længe digtet varer, inden for papirets firkant. Så længe det tager at læse det digt, måske et kvart minut. *That's it*. Så kan vi ikke holde det ud mere.«

Søren Ulrik Thomsens nye digtsamling »Rystet Spejl« udkommer d. 1. marts på Gyldendal. Vi bringer i næste uge en anmeldelse af digtsamlingen.